

Slovensko društvo za filozofijo športa
in
Fakulteta za šport Univerze v Ljubljani

vabita na

10. KOLOKVIJ FILOZOFIJE ŠPORTA

Ponedeljek, 25. novembra 2024, s pričetkom ob 16h

Kolokvij bo potekal na

*Fakulteti za šport v Ljubljani
v predavalnica D*

***** PROGRAM IN POVZETKI *****

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za šport

SLOVENSKO DRUŠTVO ZA FILOZOFIJO ŠPORTA

<http://www.filozofija-sporta.si/>

<https://www.facebook.com/filozofija.sporta>

PROGRAM

Ponedeljek, 25. november 2024

16.00 Mojca Gubanc: **Družbena (ne)odgovornost (nekaterih) vrhunskih športnikov**

16.30 Timotej Pučko: **Boks in moralna vzgoja**

17.00 Lev Kreft: **Ogroženi spol**

17.30 Matija Mato Škerbić: **»Enhanced Games« – kje potegniti črto v današnjem športu?**

18.00 Joca Zurc: **Šport v šoli in interesnih dejavnostih kot dejavnik spodbujanja in oblikovanja narodne identitete**

18.30 Jernej Pisk: **Nekateri filozofski vidiki staranja v kontekstu športa**

19.00 **Zaključek**

POVZETKI

Mojca Gubanc: **Družbena (ne)odgovornost (nekaterih) vrhunskih športnikov**

Športna etika združuje individualno etični in družbeno etični vidik. Na ravni akterjev je poudarek na moralno pravih in dobrih dejanjih tistih, ki so neposredno ali posredno vpleteni v šport (športniki, trenerji ...). Tu gre zlasti za prakso upoštevanja pravil in vprašanja pravičnosti. Na ravni družbene etike se pojavljajo vprašanja institucionalne etike, kot je vprašanje legitimnosti prepovedi dopinga ali problemi vrhunskega otroškega športa, ter vpetost v splošni družbeni ali globalni kontekst (podpiranje dobrodelnih akcij za mlade športnike in druga dobrodela dejanja, zgled in navdih za mlade, aktivno zagovarjanje družbenih vprašanj, ohranjanje zdravega načina življenja tudi po koncu športne kariere).

Moj namen je s pomočjo različnih zgodb, ki nam jih dnevno s svojimi dejanji pripovedujejo vrhunski športniki predvsem izven igrišč, opredeliti, kako njihova **priljubljenost** in **vpliv** presegata športne dosežke in kako lahko vplivata na družbene vrednote, kulturo in percepcijo občinstva.

Timotej Pučko: **Boks in moralna vzgoja**

Namen naše raziskave je ugotoviti, ali vadba boksa in trener boksa vplivata na moralo in moralne vrednote, ter ugotoviti pomembnost vloge boksa v kulturni in družbeni zgodovini starega veka in sodobne zgodovine. V raziskavi je sodelovalo 104 boksarjev in boksark iz osmih slovenskih boksarskih klubov. Spoznali smo, da je boks imel in ima pomembno vlogo v kulturni in družbeni zgodovini. Namreč kot šport je doživel dva vzpona: prvega z uveljavitvijo na antičnih olimpijskih igrah in drugega s profesionalizacija ter globalnostjo športa, v drugi polovici 20. stoletja, zaradi radijskih in televizijskih prenosov borb. Udeleženci so poročali o pozitivni spremembi v moralnem vedenju in presojanju po začetku treniranju boksa ter večina (62,6 %) jih spada v skupino z nizko moralno kompetentnostjo, medtem ko 16,2 % boksarjev izkazuje visoko moralno kompetentnost. Najpomembnejši lastnosti in posledici vadbe boksa sta disciplina in samonadzor, ki sta temelja moralne vzgoje. Avtoriteta, zgled in prenos vrednot ter moralno vzdušje so pomembna sredstva boksarskega trenerja za moralno vzgojo. Za kakršnokoli moralno vzgojno vplivanje mora trener boksa postati pomemben Drugi ali Tretji posameznemu boksarju, boksarska telovadnica pa okolje pozitivnega moralnega vzdušja.

prof. dr. Lev Kreft: **Ogroženi spol**

Tekma za pravico biti, kar sem (The Race to Be Myself), avtobiografija zanmenite tekačice na 800 metrov Caster Semenya, je izšla leta 2023 in bila tako hitro razprodana, da je letos izšla še njena druga izdaja. A znamenita in razprodana nista bili ne atletinja ne njena avtobiografija zaradi športnih dosežkov, ampak zaradi škandaloznih razprav in preverjanj njenega spola. Proces zoper ukrepe, ki so bili sprejeti, da bi jo normalizirali v športni ženski spol, še poteka na Evropskem sodišču za človekove pravice, kjer je s prvo pritožbo Semenya že premagala IAAF oz. Svetovno atletiko. Hkrati je letos izšlo tudi delo Silvije Camporesi *Začeti (ne)privilegirano: bionična telesa in gensko spremenjeni športniki*, ki s povezavo biološke znanosti in strokovnih dognanj o osebah s različnostjo v spolnem razvoju (DSD) in s pomočjo filozofsko-športne etike preiskuje Semenya in druge škandalozne primere. V referatu me ne bo zanimala razprava o spolu, pač pa, kako je mednarodna atletska zveza obravnavala Semenya. Camporesi pa dokazuje, da ravnajo športne zveze in olimpijski komiteji v podobnih primerih različno, če sploh ukrepajo. Kaj povzroča te neskladnosti ukrepov?

doc. dr. sc. Matija Mato Škerbić: **»Enhanced Games« – kje potegniti črto v današnjem športu?**

(Predavanje bo v hrvaškem jeziku)

Prve »Izboljšane igre« (Enhanced Games (EG)) so napovedane za februar 2025. To bodo prvi športni dogodek, na katerem bodo pod določenimi merili in zdravniškim nadzorom dovoljene izboljšave in doping. Avtor bo kritično obravnaval glavne elemente tega dogodka.

Na uradni spletni strani EG je navedeno, da EG temelji na treh temeljnih načelih: znanosti, varnosti in pravičnem nadomestilu. Prvič, EG spodbuja uporabo metod za izboljšanje zmogljivosti, če se uporabljajo pod ustreznim zdravniškim nadzorom, za izboljšanje zmogljivosti športnikov, njihovega zdravja in v duhu športa. Drugič, EG se zavzema za pravično nadomestilo športnikom in za vsak podrti svetovni rekord ponuja nagrado v višini enega milijona dolarjev (1.000.000 USD). Nazadnje, EG bo vsem športnikom pred tekmovanjem ponudil brezplačen, medicinsko izpopolnjen „protokol pred pregledom“, ki vključuje pregled srca, krvne preiskave, genomsko zaporedje, slikanje z magnetno resonanco in optimizacijo biomarkerjev. Cilj je pomagati športnikom pri sprejemanju informiranih odločitev o njihovi pripravljenosti za tekmovanje.

V svoji kritični analizi bomo trdil, da je večina namenov EG v skladu z literaturo o etiki športa in zlasti z liberalnimi pogledi na doping pod medicinskim nadzorom. Poleg tega njihovi nameni na različne načine dopolnjujejo tudi kodeks WADA: skušajo zaščititi športnega duha in si prizadevajo za odličnost, zagotavljajo varnost in zdravje športnikov. Prav tako EG ustvarja nove priložnosti za osebno uresničitev športnikov. Ob tem pa bomo izpostavili nekaj slabih strani in pomislekov za prihodnost športa.

izr. prof. dr. Joca Zurc: **Šport v šoli in interesnih dejavnostih kot dejavnik spodbujanja in oblikovanja narodne identitete**

Šport je področje, kjer ne prihajajo do izraza samo posameznikove motorične, telesne in kognitivne sposobnosti ampak tudi njegova intenzivna čustva, vrednote in odnosi z drugimi ter kot tako predstavlja idealno področje za implementacijo narodne kulture, vrednot in zavesti. Kljub temeljni usmeritvi športa, ki je odraz človeške odličnosti ter stremljenja k enakosti in fair play-u med športniki, pa mnogi primeri v vrhunskem športu kot tudi izsledki raziskav dokazujejo, da so medkulturne in nacionalne razlike ter diskriminacija športnikov iz različnih manjšinskih etničnih okolij, močno zastopane skozi celotno zgodovino športa. V prispevku predstavljamo izsledke štirih empiričnih kvalitativnih raziskav, ki so proučevale vlogo športa pri pouku v šoli in šolskih interesnih dejavnostih na spodbujanje in oblikovanje narodne identitete pri učencih in dijakih. Pri tem smo se osredotočili na raziskave, ki so bile izvedene na predstavnikih slovenskih, italijanskih, madžarskih in drugih manjšin v Severovzhodni in Jugozahodni Sloveniji in slovenskem zamejstvu. Ugotovitve raziskav so pokazale, da ima na oblikovanje narodne identitete velik pomen organiziranost in dostopnost športnih aktivnosti za manjšinsko prebivalstvo, izvedba športnih aktivnosti v maternem jeziku, aktivnosti pri pouku športa, ki so usmerjene v spodbujanje narodne pripadnosti, vključitev športa, gibanja in plesa v pouk kot del medpredmetnega povezovanja, šolske interesne dejavnosti ter vloga prikritega kurikuluma.

dr. Jernej Pisk: **Nekateri filozofski vidiki staranja v kontekstu športa**

Redki ljudje vedo, kako biti star. Mnogi v starosti zapravljajo svoj čas in čakajo, da čas zapravi njih. Zahteva tudi starost svoje znanje, ima svojo modrost? V predavanju si bomo pogledali nekatere dileme staranja, kaj so o starosti povedali izbrani filozofi, ter kako se to lahko naveže na telesne aktivnosti starejših odraslih.

S staranjem telo pristane v središču zanimanja. V navezavi na telesne spremembe in omejitve pa se pojavijo dileme v zvezi z avtonomijo in osebno identiteto. Dotaknili se bomo diskurza »uspešne starosti«, ter vrednotenja tistih, ki v loteriji življenja morda niso imeli sreče, da bi zadostili kriterijem ustvarjene normalnosti. Nato se bomo ustavili pri nekaterih pomembnejših antičnih filozofih. Videli bomo, da je bilo njihovo razumevanje starosti v marsičem drugačno od danes prevladujočega, kar pa ne pomeni, da nam nimajo kaj povedati. Prav nasprotno: v starosti so večkrat prepoznali prednost, predvsem z vidika, da se duša (um, zavest) osvobodi zahtev telesa. Predstavitev zaključimo z mislijo, da je »uspešno staranje« kompleksen koncept, ki posega na zelo različna področja. Zato le čim bolj celostni pristop lahko pripelje do zelenega zaključka, da je življenje (bilo) dobro.

Posnetke referatov iz nekaterih preteklih kolokvijev filozofije športa si lahko ogledate na Youtube strani Slovenskega društva za filozofijo športa: <https://www.youtube.com/channel/UCVqRAIKVYJhtaaQaDa2bX-g/playlists>